

קָרָא לְרַבִּי יְהוּדָה וְשָׂרוּ לְמַלְעֵי בְּהֵוּא סְפָרָא, לָא סְפִיקוּ לְמַלְעֵי תִּרִי אוּ תִלְתָּא סְטָרִין דְּאַנּוּן אַתּוּן עַד דְּהוּוּ מִסְתַּפְּלִין בְּהֵהִיא חֲכָמָה עֲלָאָה, פִּינּוּ דְמָטוּ לְמַלְעֵי בְּסִתְרוּ דְסְפָרָא וּמִשְׁתַּעוּ דָּא עִם דָּא, נִפְק שְׂבִיבָא דְאַשָּׁא וְעֲלֵעוּלָא דְרוּחָא וּבִטְשׁ בִּידִיהוּן וְאַתְאַכִּיד מְנִייהוּ. בְּכַה רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר דִּילְמָא חֵם וְשָׁלוֹם חוֹבָה אִיהוּ גַבְן אוּ דִלָּא אַנּוּן וּפִין לְמַנְדַּע לִיָּה.

כִּד אַתּוּן לְגַבִּי דְרַבִּי שְׁמַעוֹן אֲשַׁתְּעוּ לִיָּה עוּבְדָּא דָּא, אָמַר לוֹן דִּילְמָא בְּקִץ מְשִׁיחָא דְאַנּוּן אַתּוּן הֵייתוּן מְשַׁתְּדִלִי, אָמְרוּ לִיָּה דָּא לָא יִדְעִינן דְהָא כִלָּא אַתְנָשִׁי מִינּוּ. אָמַר לוֹן רַבִּי שְׁמַעוֹן לִית רְעוּתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּדָא דִּיתְגַּלִּי כֹּל כֶּךָ לְעֲלָמָא, וְכִד יְהֵא קָרִיב לְיוֹמֵי מְשִׁיחָא אֲפִילוּ רַבִּי דְעֲלָמָא וּמִינּוּן לְאַשְׁכַּחַא טְמִירִין דְחֲכָמְתָּא וּלְמַנְדַּע פִּיה קִצִּין

לשון הקודש

אצלנו, או שאין אנו זכאים לדעת אותו. **כַּשְׁבָּאוּ** אל רבי שמעון, ספרו לו המעשה הזה. אמר להם, אולי בקץ המשיח של אותם אותיות הייתם עסוקים? אמרו לו, את זה לא ידענו, שהרי הכל נשפך מעמנו. אמר להם רבי שמעון, שאין רצון הקדוש ברוך הוא בזה שיתגלה כל כך לעולם, וכשיהיה

קרא לרבי יהודה והתחילו ללמד באותו ספר. לא הספיקו ללמד שנים או שלשה צדדים של אותן האותיות עד שהיו מסתפלים באותה חכמה עליונה. פִּינּוּ שֶׁהִגִּיעוּ לְלַמֵּד בְּסִתְרֵי הַסֵּפֶר וּדְבָרוּ זֶה עִם זֶה, יֵצֵא שְׂבִיב שֶׁל אֵשׁ וּמִשָּׁב שֶׁל רוּחַ וְהִכָּה בִּידֵיהֶם וְאָבַד מֵהֶם. בְּכַה רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, אוֹלַי חֵם וְחִלְיָה חֲטָא הוּא

וְחוֹשְׁבֵינִי, וּבְהֵיחֵוּא זְמַנָּא אֲתִגְלִיָּא לְכֻלָּא הָדָא הוּא
 דְּכַתִּיב (צפניה ג) כִּי אִזְ אֶהְפֹּךְ אֶל עַמִּים וְגו'. מַחוּ אִזְ.
 בְּזְמַנָּא דְּתִיקוּם בְּנִסְתַּי יִשְׂרָאֵל מֵעַפְרָא וְיִזְקוּם לָהּ
 קְדָשָׁא בְּרִידָה הוּא כְּדִין אֶהְפֹּךְ אֶל עַמִּים שְׂפָה בְּרוּרָה
 לְקָרָא כְּלָם בְּשֵׁם יי וְלַעֲבֹדוּ שְׂכָם אַחַד.

תָּא חַיִּי, אֵף עַל גַּב דְּאַבְרָהָם כְּתִיב בֵּיהּ וַיִּסַּע
 אַבְרָם הַלּוֹךְ וְנָסוּעַ הַנְּגִיבָה. וְכָל מַטְלָנִי הוּוּ
 לְדְרוּמָא וְאַתְקַשְׁר בֵּיהּ, לָא סָלִיק לְדוּכְתִיבָהּ בְּדָקָא
 יְאוּת עַד דְּאַתִּילִיד יַצְחָק, בֵּינָן דְּאַתִּילִיד יַצְחָק
 אֶסְתַּלַּק לְאַתְרֵיהּ וְאַיְהוּ אֲשַׁתְּתַּף בְּהַדְרֵיהּ וְאַתְקַשְׁרוּ (ד) ^ק
 קיז ע"ב) דָּא בְּדָא.

בְּגִין כִּדְ אֵיחֵוּ קָרִי לֵיהּ יַצְחָק וְלֹא אֲחֵרָא, בְּגִין
 לְשַׁתְּפָא מִיָּא בְּאַשָּׁא, דְּכַתִּיב וַיִּקְרָא אַבְרָהָם

לשון הקודש

בַּא רְאָה, אֵף עַל גַּב שְׂכֵתוֹב בְּאַבְרָהָם,
 וַיִּסַּע אַבְרָם הַלּוֹךְ וְנָסוּעַ הַנְּגִיבָה, וְכָל
 מִסְעוּתָיו הָיוּ לְדְרוּם וְנִקְשָׁר בּוֹ, לֹא עָלָה
 לְמִקְוָמוֹ בְּרֵאוּי עַד שְׁנוּלֵד יַצְחָק, בֵּינָן
 שְׁנוּלֵד יַצְחָק, הִתְעַלָּה לְמִקְוָמוֹ וְהִשְׁתַּתְּפָה
 עִמּוֹ וְנִקְשְׁרוּ זֶה עִם זֶה.

לְכַן הוּא קָרָא לוֹ יַצְחָק וְלֹא אֲחֵר, כִּדְ
 לְשַׁתְּפָה מִיָּם עִם אִשָּׁ, שְׂכֵתוֹב וַיִּקְרָא
 אַבְרָהָם אֶת שֵׁם בְּנֵוֹ הַנּוּלֵד לוֹ אֲשֶׁר

קְרוּב לִימּוֹת הַמְּשִׁיחַ, אֶפְלוּ תִינּוּקוֹת שְׁל
 הָעוֹלָם עֲתִידִים לְמַצָּא נִסְתָּרוֹת שְׁל
 הַכְּמָה וְלְדַעַת בּוֹ קְצִים וְחִשְׁבוֹנוֹת,
 וּבְאוֹתוֹ זְמַן יִתְגַּלֶּה לְכָל. זֶהוּ שְׂכֵתוֹב
 (צפניה ג) כִּי אִזְ אֶהְפֹּךְ אֶל עַמִּים וְגו'. מַה
 זֶה אִזְ? בְּזְמַן שְׁתִּיקוּם בְּנִסְתַּי יִשְׂרָאֵל מִן
 הָעַפְרָא וְיִקְוּם אוֹתָהּ הַקְּדוּשׁ בְּרִידָה הוּא,
 אִזְ אֶהְפֹּךְ אֶל עַמִּים שְׂפָה בְּרוּרָה לְקָרָא
 כְּלָם בְּשֵׁם ה' וְלַעֲבֹדוּ שְׂכָם אַחַד.

אֶת שֵׁם בְּנוֹ הַנּוֹלָד לוֹ אֲשֶׁר יִלְדָה לוֹ שָׂרָה יִצְחָק.
מֵאַן הַנּוֹלָד לוֹ, אֵשׁ מִמִּים:

מדרש הנעלם

וַיִּי פֶקֶד אֶת שָׂרָה כַּאֲשֶׁר אָמַר. רבי יוחנן פתח בַּהַאי קָרָא (שיר השירים
ו) רֵאשִׁיף עָלַיךְ כַּפְרָמֶל וְדִלַת רֵאשִׁיף כַּאֲרַגְמָן מִלֶּךְ אֶסּוּר
בְּרֵהֻטִים. עֲשֵׂה קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׁלֹטוֹנִים לְמַעְלָה וְשְׁלֹטוֹנִים לְמַטָּה.
כְּשִׁנּוֹתַן קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַעְלָה לְשָׂרִים שֶׁל מַעְלָה נוֹטְלִים מַעְלָה
הַמְּלָכִים שֶׁל מַטָּה.

נִתַּן מַעְלָה לְשָׂרוֹ שֶׁל בָּבֶל, נֹטֵל מַעְלָה נְבוּכַדְנֶצַּר הַרְשָׁע דְּכַתִּיב
בִּיהַ (דניאל ב) אֲנִתָּה הוּא רֵאשָׁה דִּי דְהַבְּא, וְהָיוּ כָּל הָעוֹלָם
מְשׁוּעָבְדִים תַּחַת יָדוֹ וּבְנֵוֹ וּבְנֵוֹ בְּנֵוֹ, הִקְדָּא הוּא דְכַתִּיב רֵאשִׁיף עָלַיךְ
כַּפְרָמֶל, זְהוּ נְבוּכַדְנֶצַּר, הִקְדָּא הוּא דְכַתִּיב, (דניאל ד) תַּחַתְוְהִי תַטְלִל
חַיּוֹת בְּרָא. וְדִלַת רֵאשִׁיף כַּאֲרַגְמָן, זְהוּ בְּלִשְׁצַר דְּאָמַר (דניאל ה)
אַרְגְּוֹנָא יִלְבַּשׁ. מִלֶּךְ אֶסּוּר בְּרֵהֻטִים, זְהוּ אֲוִיל מְרוֹדֶךְ שֶׁהָיָה אֶסּוּר
עַד שְׁמַת אָבִיו נְבוּכַדְנֶצַּר וּמִלֶּךְ תַּחַתְוֵי.

לשון הקודש

נְבוּכַדְנֶצַּר הַרְשָׁע, שְׁכַתוּב בּוֹ (דניאל ב)
אֲתָה הוּא רֵאשׁ הַזְּהָב. וְהָיוּ כָּל הָעוֹלָם
מְשׁוּעָבְדִים תַּחַת יָדוֹ וּבְנֵוֹ וּבְנֵוֹ. זְהוּ
שְׁכַתוּב רֵאשִׁיף עָלַיךְ כַּפְרָמֶל. זְהוּ
נְבוּכַדְנֶצַּר. זְהוּ שְׁכַתוּב (שם ד) תַּחַתְוֵי
תַצְלִל חַיּוֹת הַשָּׂדֶה. וְדִלַת רֵאשִׁיף כַּאֲרַגְמָן
– זְהוּ בְּלִשְׁצַר שְׁאָמַר (שם ה) יִלְבַּשׁ
אַרְגְּמָן. מִלֶּךְ אֶסּוּר בְּרֵהֻטִים – זְהוּ אֲוִיל
מְרוֹדֶךְ שֶׁהָיָה אֶסּוּר עַד שְׁמַת אָבִיו
נְבוּכַדְנֶצַּר וּמִלֶּךְ תַּחַתְוֵי.

יִלְדָה לוֹ שָׂרָה יִצְחָק. מִי הַנּוֹלָד לוֹ? אֵשׁ
מִמִּים.

מדרש הנעלם

וְהוֹ פֶקֶד אֶת שָׂרָה כַּאֲשֶׁר אָמַר. רבי
יוחנן פתח בְּפִסּוּק זֶה, (שיר ו) רֵאשִׁיף עָלַיךְ
כַּפְרָמֶל וְדִלַת רֵאשִׁיף כַּאֲרַגְמָן מִלֶּךְ
אֶסּוּר בְּרֵהֻטִים. עֲשֵׂה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
שְׁלִיטִים לְמַעְלָה וְשְׁלִיטִים לְמַטָּה. כְּשִׁנּוֹתַן
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מַעְלָה לְשָׂרִים שֶׁל
מַעְלָה, נוֹטְלִים מַעְלָה הַמְּלָכִים שֶׁל מַטָּה.
נִתַּן מַעְלָה לְשָׂרוֹ שֶׁל בָּבֶל – נֹטֵל מַעְלָה

אמר רבי יהודה למאי אתא האי טעם בשיר השירים. אלא אמר רבי יהודה שבעה דברים נבראו קודם שנברא העולם, ואלו הן וכו', כפא הכבוד שנאמר (תהלים צג) נכון כסאך מאז מעולם אתה וכתוב, (ירמיה יז) כפא כבוד מרום מראשון. שהוא היה ראש הנקדם לכל, ונטל הקדוש ברוך הוא את הנשמה שהורה מפסא הכבוד להיות מאירה לגוף, הךא הוא דכתיב ראשך עליך כפרמל, זהו כפא הכבוד שהוא ראש על הכל. ודלת ראשך פארנמן, זו היא הנשמה הנטלת ממנו. מלך אסור ברהטים, זהו הגוף שהוא אסור בקבר וכלה בעפר ולא נשאר ממנו אלא כמלא תרוד רקב. וממנו יבנה כל הגוף. וכשפוקד הקדוש ברוך הוא את הגוף הוא אומר לארץ שתפליט אותו לחוץ דכתיב (ישעיה כו) וארץ רפאים תפיל.

אמר רבי יוחנן המתים שבארץ הם חיים תחלה הךא הוא דכתיב, (ישעיה כו) יחיו מתיך, נבלתי יקומון אלו שבחוצה לארץ. הקיצו ורננו שוכני עפר, אלו המתים שבמדבר. דאמר רבי יוחנן למה מת משה בחוצה לארץ. להראות לכל באי עולם, כשם

לשון הקודש

הגוף שהוא אסור בקבר וכלה בעפר ולא נשאר ממנו אלא כמלא תרוד רקב, וממנו יבנה כל הגוף. וכשפוקד הקדוש ברוך הוא את הגוף, הוא אומר לארץ שתפליט אותו לחוץ, שכתוב (ישעיה כו) וארץ רפאים תפיל.

אמר רבי יוחנן המתים שבארץ הם חיים תחלה, זהו שכתוב (שם) יחיו מתיך. נבלתי יקומון – אלו שבחוצה לארץ. הקיצו ורננו שוכני עפר – אלו המתים שבמדבר. שאמר רבי יוחנן, למה מת משה בחוצה לארץ? להראות לכל באי עולם, כשם שעתידי הקדוש ברוך הוא

אמר רבי יהודה, למה בא טעם זה בשיר השירים? אלא, אמר רבי יהודה, שבעה דברים נבראו קדם שנברא העולם, ואלו הן וכו', כפא הכבוד – שנאמר (תהלים צג) נכון כסאך מאז מעולם אתה, וכתוב (ירמיה יז) כפא כבוד מרום מראשון. שהוא היה ראש הנקדם לכל, ונטל הקדוש ברוך הוא את הנשמה שהורה מפסא הכבוד להיות מאירה לגוף. זהו שכתוב ראשך עליך כפרמל. זהו כפא הכבוד שהוא ראש על הכל. ודלת ראשך פארנמן – זו היא הנשמה הנטלת ממנו. מלך אסור ברהטים – זהו

שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיות למשה בך עתיד להחיות לדורו (למה) שהם קבלו התורה. (דאמר רבי יוחנן) ועליהם נאמר (ירמיה ב) זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה.

דבר אחר הקיצו ורננו שוכני עפר, אלו הם האבות. והמתים בחוצה לארץ יבנה גופם ומתגלגלים תחת הארץ עד ארץ ישראל ושם יקבלו נשמתם ולא בחוצה לארץ, הדין הוא דכתיב, (יחזקאל לו) לכן הנבא ואמרת אליהם הנה אנכי פותח את קברותיכם והעליתי אתכם מקברותיכם עמי והבאתי אתכם אל אדמת ישראל. מה כתיב אחריו ונתתי רוחי בכם וחיייתם.

רבי פנחס אמר הנשמה נטלה מכפסא הכבוד שהוא הראש בראשון (שיר השירים ז) ראשך עליך כפרמל. ודלת ראשך בארנמן זו היא הנשמה שהיא דלת הראש. מלך אסור ברהטים, הוא הגוף שהוא אסור בקברים. זהו הגוף וזהו שרה וזהו מלך. וקדשא בריך הוא פוקדה למועד אשר דבר אליו הדין הוא דכתיב ויפקד את שרה כאשר אמר. פוקד את הגוף לזמן הידוע שבו יפקוד הצדיקים.

לשון הקודש

פתח את קברותיכם והעליתי אתכם מקברותיכם עמי והבאתי אתכם אל אדמת ישראל. מה כתוב אחריו? ונתתי רוחי בכם וחיייתם.

רבי פנחס אמר, הנשמה נטלה מכפסא הכבוד שהוא הראש, כמו שנאמר (שיר ז) ראשך עליך כפרמל. ודלת ראשך בארנמן - זו היא הנשמה שהיא דלת הראש. מלך אסור ברהטים - הוא הגוף שהוא אסור בקברים. זהו הגוף, וזהו שרה, וזהו מלך. והקדוש ברוך הוא

להחיות למשה, בך עתיד להחיות לדורו, ולמה? שהם קבלו התורה. ושאמר רבי יוחנן ועליהם נאמר (ירמיה ב) זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה.

דבר אחר הקיצו ורננו שוכני עפר - אלו הם האבות. והמתים בחוצה לארץ יבנה גופם ומתגלגלים תחת הארץ עד ארץ ישראל, ושם יקבלו נשמתם, ולא בחוצה לארץ. זהו שכתוב (יחזקאל לו) לכן הנבא ואמרת אליהם [ונוג], הנה אני

אמר רבי פנחס עתיד הקדוש ברוך הוא ליפות לגוף הצדיקים לעתיד לבא כיופי של אדם הראשון כשנכנס לגן עדן, שנאמר (ישעיה נח) ונחך יי תמיד וגו' והיית כגן רוח. אמר רבי לוי הנשמה בעודה במעלתה ניוזנית באור של מעלה ומתלבשת בו, וכשתפנס (ונשתרש) לגוף לעתיד לבא באותו האור ממש תפנס, ואזי הגוף יאיר כזוהר הרקיע הדא הוא דכתיב, (דניאל יב) והמשפילים יזהירו כזוהר הרקיע, וישיגו בני אדם דעה שלמה שנאמר (ישעיה יא) כי מלאה הארץ דעה את יי. מנא לן הא, ממה דכתיב ונחך יי תמיד והשביע בצחצחות נפשך. זה אור של מעלה.

ועצמותיה יחליץ זה פקידת הגוף. והיית כגן רוח וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו. זהו דעת הבורא יתברך, ואזי ידעו הבריות שהנשמה הנכנסת בהם שהיא נשמת החיים נשמת התענוגים שהיא קבלה תענוגים מלמעלה ומעדת לגוף והכל תמהים בה ואומרים (שיר השירים ז) מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים. זו היא הנשמה לעתיד לבא.

לשון הקודש

שכתוב (דניאל יב) והמשפילים יזהרו כזוהר הרקיע. וישיגו בני אדם דעה שלמה, שנאמר (ישעיה יא) כי מלאה הארץ דעה את ה'. מנין לנו זה? ממה שכתוב ונחך ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך. זה אור של מעלה.

ועצמותיה יחליץ – זה פקידת הגוף. והיית כגן רוח וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו – זהו דעת הבורא יתברך. ואזי ידעו הבריות שהנשמה הנכנסת בהם, שהיא נשמת החיים, נשמת התענוגים, שהיא קבלה התענוגים מלמעלה ומעדת לגוף, והכל תמהים

פוקדה למועד אשר דבר אליו. זהו שכתוב וה' פקד את שרה כאשר אמר. פוקד את הגוף לזמן הירוע שבו יפקד הצדיקים.

אמר רבי פנחס, עתיד הקדוש ברוך הוא ליפות לגוף הצדיקים לעתיד לבא כיופי של אדם הראשון כשנכנס לגן עדן, שנאמר (ישעיה נח) ונחך ה' תמיד וגו' והיית כגן רוח. אמר רבי לוי הנשמה בעודה במעלתה, ניוזנית באור של מעלה ומתלבשת בו, וכשתפנס (ונשתרש) לגוף לעתיד לבא – באותו האור ממש תפנס, ואזי הגוף יאיר כזוהר הרקיע. זהו

אמר רבי יהודה תא חזי, שפך הוא דכתיב, (שיר השירים ז) מלך אסור ברהטים. וכתיב בתריה מה יפית ומה נעמתי. ואמר רבי יהודה באותו זמן עתיד הקדוש ברוך הוא לשמח עולמו ולשמח בבירותיו שנאמר (תהלים קד) ישמח יי במעשיו. ואזי יהיה שחוק בעולם מה שאין עכשיו, דכתיב, (תהלים קכו) אז ימלא שחוק פינו וגו'. הך הוא דכתיב ותאמר שרה צחוק עשה לי אלהים. שאזי עתידים בני אדם לומר שירה שהוא עת שחוק. רבי אבא אמר היום שישמח הקדוש ברוך הוא עם בריותיו לא היתה שמחה כמותה מיום שנברא העולם, והצדיקים הנשואים בירושלים לא ישובו עוד לעפרם דכתיב, (ישעיה ד) והיה הנשאר בציון והנוותר בירושלים קדוש יאמר לו. הנוותר בציון ובירושלים דייקא.

אמר רבי אחא אם פן זעירין אנון, אלא כל אנון דאשתארו בארעא קדישא דישראל דינא דלהון בירושלים וכציון לכל דבר. מלמד דכל ארץ ישראל בכלל ירושלים היא, ממשמע דכתיב, (ויקרא יט) וכי תבאו אל הארץ הכל בכלל.

לשון הקודש

שירה, שהוא עת שחוק. רבי אבא אמר, היום שישמח הקדוש ברוך הוא עם בריותיו, לא היתה שמחה כמותה מיום שנברא העולם, והצדיקים הנשואים בירושלים לא ישובו עוד לעפרם, שכתוב (ישעיה ד) והיה הנשאר בציון והנוותר בירושלים קדוש יאמר לו. הנוותר בציון ובירושלים דוקא.

אמר רבי אחא, אם פן מעטים הם. אלא כל אותם שנשואו בארץ ישראל הקדושה דינם בירושלים וכציון לכל דבר. מלמד שכל ארץ ישראל בכלל ירושלים היא, ממשמע שכתוב (ויקרא יט)

בה ואומרים (שיר ז) מה יפית ומה נעמתי אהבה פתענונים. זו היא הנשמה לעתיד לבא.

אמר רבי יהודה, בא ראה שפך הוא, שכתוב (שם) מלך אסור ברהטים, וכתוב אחריו מה יפית ומה נעמתי. ואמר רבי יהודה, באותו זמן עתיד הקדוש ברוך הוא לשמח עולמו ולשמח בבירותיו, שנאמר (תהלים קד) ישמח ה' במעשיו. ואזי יהיה שחוק בעולם מה שאין פן עכשו, שכתוב (שם קכו) אז ימלא שחוק פינו וגו'. והו שכתוב ותאמר שרה צחוק עשה לי אלהים, שאזי עתידים בני אדם לומר